

Personen met een uitkering

Ton Ferber

Het aantal personen met een bijstands-, arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids-, IOAW- of IOAZ-uitkering is tussen 2003 en 2007 met 12 procent gedaald. Naast gunstige economische ontwikkelingen speelden hierbij diverse wetswijzigingen een belangrijke rol. Deze wetswijzigingen hebben ertoe geleid dat vooral minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen werden toegekend. Bij de bijstand en de daaraan gerelateerde IOAW en IOAZ nam het aantal personen van wie de uitkering werd beëindigd aanzienlijk toe. Wetswijzigingen bij de WW waren van invloed op de afname van het aantal personen met een uitkering, maar veel meer dan bij de andere uitkeringen hangt dit nauw samen met de economische ontwikkelingen. Onder personen van niet-westerse herkomst was de daling iets kleiner dan over de hele linie. Samenloop van uitkeringen is mogelijk. Als men meer dan een uitkering ontving, waren dat vooral een arbeidsongeschiktheids- en een werkloosheidsuitkering. Veruit de meeste personen hadden voorafgaand aan de toekenning en na beëindiging van een uitkering geen recht op een andere uitkering.

1. Inleiding

In dit artikel worden gegevens gepresenteerd over personen met een uitkering krachtens de Wet werk en bijstand (WWB), de daaraan gerelateerde Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte, werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte, gewezen zelfstandigen (IOAZ), de arbeidsongeschiktheidsregelingen (WAO, WAZ, Wajong) en de Werkloosheidswet (WW). Afhankelijk van het arbeidsverleden kan aanspraak worden gemaakt op meer dan een arbeidsongeschiktheids- of werkloosheidsuitkering. Een persoon met meer dan een arbeidsongeschiktheids- of werkloosheidsuitkering telt slechts eenmaal mee. Het aantal personen met een dergelijke uitkering ligt dan ook lager dan het aantal uitkeringen. In dit artikel worden alleen de uitkeringen die tot een betaling hebben geleid in beschouwing genomen. Dit betekent dat de zogeheten nuluitkeringen, uitkeringen waarvoor geen betaling werd gedaan, niet worden meegeteld.

Het herleiden van uitkeringen naar personen met een uitkering geeft onder meer inzicht in het gelijktijdig gebruik van verschillende soorten uitkeringen. Ook kan inzicht worden verkregen in de overgang van de ene soort naar een andere soort uitkering en in herhaalde aanspraken op een bepaalde soort uitkering.

Vergelijkbare cijfers worden ook vanuit het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) vastgesteld. De kern van het SSB bestaat uit een aantal onderling gekoppelde registers, waarin demografische en sociaaleconomische gegevens zijn opgenomen. Door koppeling van deze bronnen onderling, is een groot aantal gegevens over personen, banen

en uitkeringen integraal beschikbaar. Door vergelijking van de bronnen kunnen correcties worden uitgevoerd die leiden tot consistente gegevens. Deze vergelijking en de daarop volgende correcties vergen echter veel tijd. De gegevens uit het SSB komen daardoor met een vertraging van ongeveer anderhalf jaar beschikbaar. De hier gepresenteerde gegevens hebben deze correcties niet ondergaan. De cijfers kunnen dan ook afwijken van die in het SSB.¹⁾ Het niet uitvoeren van de vergelijking en de correcties komt de snelheid waarmee de cijfers kunnen worden gepubliceerd ten goede. Deze komen dan ook maximaal zes maanden na afloop van de verslagperiode beschikbaar. De in dit artikel gepubliceerde cijfers fungeren als voorlopige cijfers, die later vanuit het SSB definitief worden vastgesteld.

De gegevens over de zogeheten lopende uitkeringen en de toegekende en beëindigde uitkeringen worden op kwartaalbasis samengesteld.²⁾ In dit artikel zijn de kwartaalcijfers over lopende uitkeringen herleid tot jaargemiddelden. De kwartaalcijfers over toegekende en beëindigde uitkeringen zijn opgeteld tot jaartotalen.

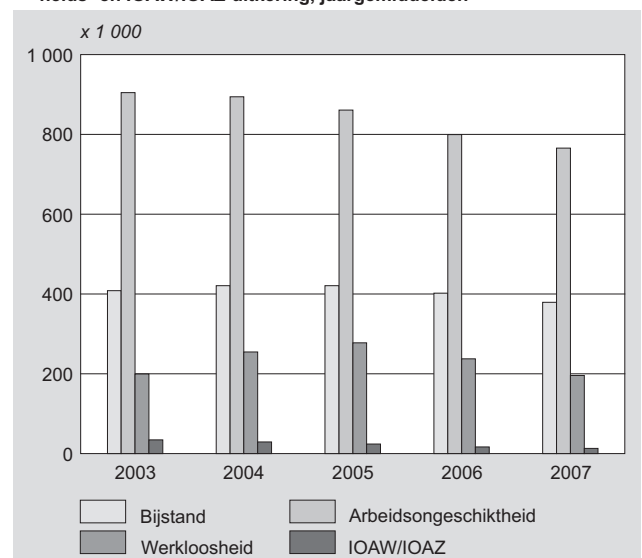
2. Daling van aantal personen met een uitkering

2.1 Ontwikkeling sinds 2003

In de eerste zes maanden van 2007 ontvingen gemiddeld 1,3 miljoen personen van 15 jaar en ouder een bijstands-, arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids- of IOAW/IOAZ-uitkering of een combinatie hiervan.

Het ging in veruit het grootste deel om personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Gemiddeld 766 duizend personen ontvingen zo'n uitkering. Aan 379 duizend perso-

1. Personen met een bijstands-, arbeidsongeschiktheid-, werkloosheids- en IOAW/IOAZ-uitkering, jaargemiddelden

nen werd een bijstandsuitkering en aan 196 duizend personen werd een werkloosheidsuitkering verstrekt. Het aandeel personen met een IOAW- of IOAZ-uitkering was met 13 duizend relatief vrij gering.

Het aantal personen met een IOAW- of IOAZ-uitkering is tussen 2003 en 2007 met 21 duizend gedaald. De voornaamste oorzaak hiervoor is dat gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid geen grond meer is om in aanmerking te komen voor een dergelijke uitkering (zie ook kader voornaamste wetswijzigingen).

Ook bij de andere uitkeringen was er tussen 2003 en 2007 sprake van een daling. Daaraan liggen eveneens diverse wetswijzigingen ten grondslag. Deze wetswijzigingen hebben niet alleen bij de IOAW/IOAZ, maar zeker ook bij de arbeidsongeschiktheidsregelingen in de jaren 2005 en 2006 geleid tot een daling. Zo zijn per 1 oktober 2004 de regels waarmee de mate van arbeidsongeschiktheid wordt vastgesteld, ook voor de toen geldende regelingen, verscherpt. Per 1 januari 2006 is de WAO vervangen door de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). Beide wijzigingen, maar ook de verplichting voor werkgevers om bij ziekte vanaf 1 januari 2004 voortaan gedurende twee jaar in plaats van één jaar het loon door te betalen, hebben geleid tot een afname van het aantal toegekende WAO-uitkeringen. Over de WIA zijn bij het CBS nog geen gedetailleerde gegevens beschikbaar. De WIA-cijfers zijn dan ook niet in de beschouwing meegenomen. Uit cijfers van het UWV blijkt dat eind 2006 het aantal WIA-uitkeringen 19 duizend bedroeg. Eind juni 2007 was dit aantal gestegen tot 29 duizend.

De invloed van economische ontwikkelingen is goed zichtbaar bij de WW. De recessie van 2003 en 2004 had een aanzienlijke stijging van het aantal personen met een werkloosheidsuitkering tot gevolg. Het verloop van het aantal WW-uitkeringen hangt nauw samen met de economische ontwikkelingen. Nadat de economie in 2004 weer aantrok, daalde het aantal WW-uitkeringen dan ook. Bij de WW speelden daarnaast eveneens wetswijzigingen een rol. Vanaf 2006 wordt de instroom beperkt door aanscherping van de zogeheten wekeneis. Daarnaast is de maximale duur van de WW-uitkering teruggebracht van vijf jaar tot 38 maanden.

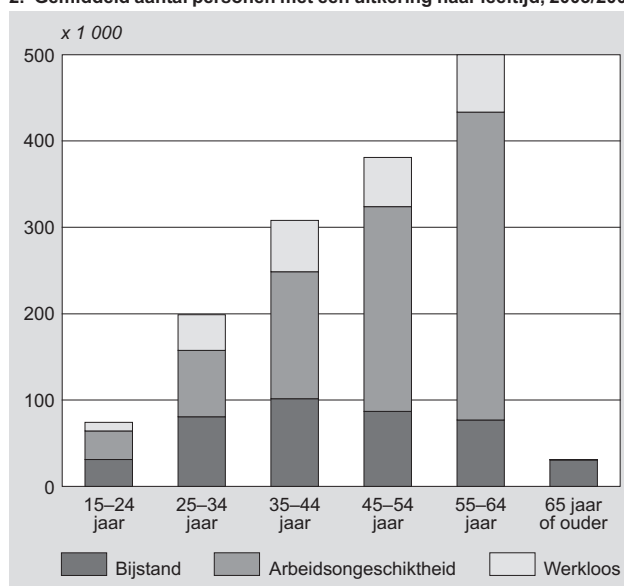
2.2 Personen met een lopende uitkering

In de periode van 2003 tot en met 2007 ontvingen doorgaans evenveel mannen als vrouwen een uitkering of een combinatie van uitkeringen. Er was echter wel een verschil tussen de geslachten bij de verdeling over de uitkeringssoorten. Bijstandsuitkeringen werden overwegend aan vrouwen verstrekt. Van elke 100 bijstandsuitkeringen werden er 61 verstrekt aan vrouwen. De arbeidsongeschiktheids- en werkloosheidsuitkeringen werden iets vaker aan mannen verstrekt. Het aandeel vrouwen met een werkloosheidsuitkering nam tussen 2003 en 2007 wel toe. Dat heeft onder andere te maken met toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen. De kans dat een groter aantal vrouwen werkloos wordt, stijgt overeenkomstig. Daarnaast lijken mannen sneller te profiteren van economisch gunstige ontwikkelingen dan vrouwen.

De meeste uitkeringen werden verstrekt aan personen in de leeftijd van 45 tot 65 jaar. Het ging daarbij vooral om arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Van elke 100 arbeidsongeschiktheidsuitkeringen kwamen er 70 terecht bij personen tussen 45 en 65 jaar. Afgezien van jongeren onder 25 jaar, was de verdeling over de leeftijdsklassen bij de bijstandsuitkeringen, wat gelijkmatiger. Personen van 65 jaar en ouder met onvolledige AOW-rechten kunnen, afhankelijk van de leefsituatie, ook bijstand ontvangen.

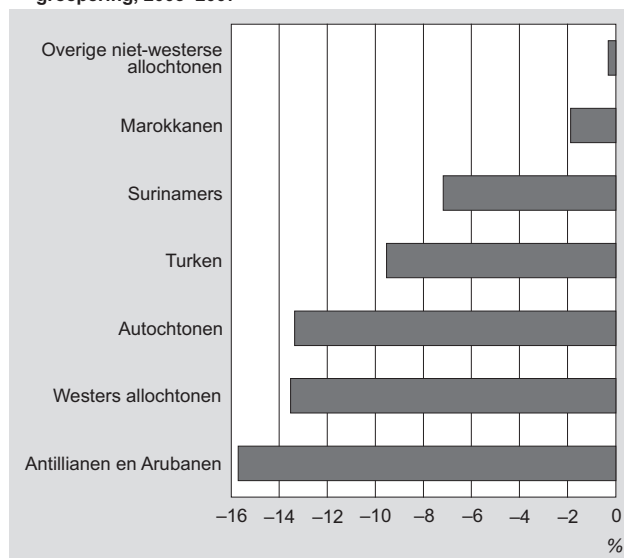
Bij de werkloosheidsuitkeringen nam het aandeel personen van 45 jaar en ouder vanaf 2005 gestaag toe. Personen in deze leeftijdscategorie met een WW-uitkering, profiteren doorgaans nauwelijks of vertraagd van gunstige economische ontwikkelingen.

2. Gemiddeld aantal personen met een uitkering naar leeftijd, 2003/2007

De daling van het aantal personen met een uitkering tussen 2003 en 2007 is onder niet-westerse allochtonen iets kleiner dan over de hele linie. Hun aandeel in het totaal

3. Mutatie van het aantal personen met een uitkering naar herkomstgroep, 2003-2007

aantal personen met een uitkering is dan ook met 1,5 procentpunt toegenomen. Deze toename werd geheel veroorzaakt door de ontwikkeling van het aantal uitkeringsafhankelijke personen met als herkomstgroepering 'Marokko' en 'Overige niet-westerse allochtonen'. In 2005 nam bij deze herkomstgroeperingen het aantal personen met een uitkering nog toe terwijl in dat jaar bij de overige categorieën zich al een daling voordeed. In 2006 en 2007 jaren was de daling in deze twee groepen gering.

De grootste daling onder uitkeringontvangende niet-westerse allochtonen deed zich tussen 2003 en 2007 voor onder personen van Surinaamse en Turkse herkomst.

Verhoudingsgewijs was de daling onder Antillianen en Arubanen het grootst, maar in absolute aantallen was deze daling beperkt.

2.3 Toegekende en beëindigde uitkeringen

Het verloop van het aantal mensen met een uitkering wordt bepaald door de ontwikkeling van de aantallen toegekende en beëindigde uitkeringen. In vergelijking met 2003 was het aantal toegekende uitkeringen in 2006 bijna 120 duizend lager. Het aantal beëindigde uitkeringen was in 2006 110 duizend hoger dan in 2003.

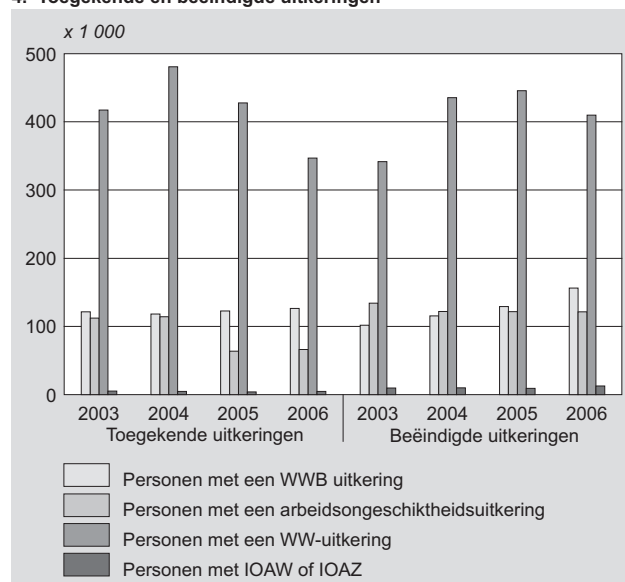
De daling van het aantal personen aan wie in de jaren 2003–2006 een uitkering werd toegekend, was het hoogst bij de arbeidsongeschiktheidsregelingen. Met name in de jaren 2005 en 2006 was de daling groot. De verscherpte regels in de WAO per 1 oktober 2004 zijn hierop van invloed geweest. Deze verscherpte regels waren bedoeld om de instroom in de WAO terug te dringen. Werd in de eerste twee jaren aan gemiddeld ruim 110 duizend personen een arbeidsongeschiktheidsuitkering toegekend, in 2005 en 2006 was dit aantal gemiddeld ruim 60 duizend. Het aantal personen van wie de uitkering werd beëindigd, bleef in de jaren 2004–2006 met ruim 120 duizend nagenoeg onveranderd. In 2003 lag dit aantal iets hoger. Per saldo nam het beroep op deze arbeidsongeschiktheidsregeling in de beschouwde periode dan ook af. Ook in de eerste zes maanden van 2007 was het aantal toegekende uitkeringen aanzienlijk lager dan het aantal beëindigde uitkeringen. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat in 2006 en 2007 aan respectievelijk 11 duizend en 38 duizend personen een WIA-uitkering werd toegekend. Het aantal beëindigde WIA-uitkeringen bedroeg in die jaren 9 duizend. De ontwikkelingen bij de WIA zijn, door het ontbreken van de gedetailleerde gegevens, niet in deze publicatie opgenomen.

De WW kent de grootste dynamiek en de ontwikkelingen worden in belangrijke mate beïnvloed door de economische ontwikkelingen. Het aantal toegekende uitkeringen is in absolute zin het sterkst gedaald in de periode 2003–2006. Na een aanvankelijke stijging in 2004, werden in 2006 ruim 135 duizend uitkeringen minder toegekend dan in 2004. Ook in de WW zijn wijzigingen doorgevoerd. De voornaamste betreffen het beperken van instroom in de WW en het bevorderen van terugkeer op de arbeidsmarkt door het verkorten van de duur van de WW-uitkering. De instroom wordt beperkt door het aanscherpen van de zogeheten wekenis. Het verkorten van de duur is bedoeld

om vooral ouderen weer aan het werk te krijgen. Dat was overigens ook de doelstelling van het invoeren in 2004 van de sollicitatieplicht voor personen van 57,5 jaar en ouder in 2004. Daarnaast spant het UWV zich, middels re-integratiemiddelen, in voor terugkeer op de arbeidsmarkt. Het aantal beëindigingen in de jaren 2004–2006 nam ten opzichte van 2003 met een derde toe.

Bij de bijstand bleef het aantal personen aan wie een uitkering werd toegekend, met gemiddeld 120 duizend de afgelopen jaren op nagenoeg hetzelfde niveau. Met de invoering van de Wet werk en bijstand is aan de gemeenten grotere verantwoordelijkheid toegekend, zowel in financieel opzicht als wat betreft de bevordering van de uitstroom. In het kader van de re-integratie moeten de gemeenten hulp bieden bij het vinden van werk waardoor de mogelijkheden voor terugkeer op de arbeidsmarkt worden vergroot. Het lijkt er op dat deze grotere verantwoordelijkheid, geholpen door de economische opleving, effect gehad heeft op het verloop van het aantal beëindigde bijstandsuitkeringen. Het aantal personen van wie de bijstandsuitkering werd beëindigd, nam toe van 100 duizend in 2003 tot bijna 160 duizend in 2006.

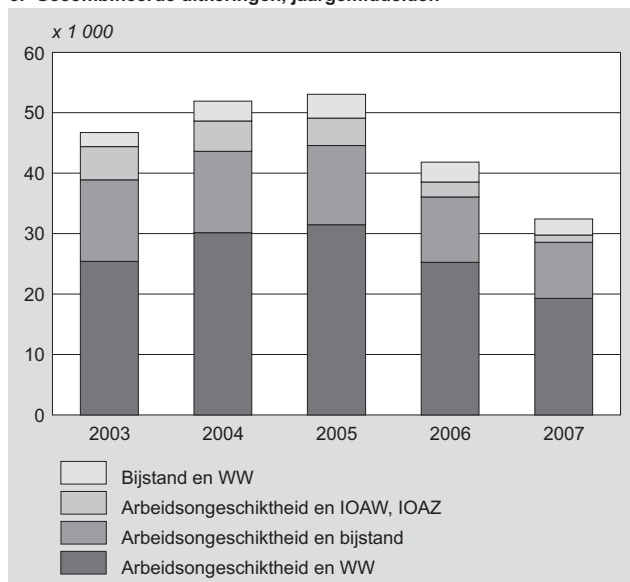
4. Toegekende en beëindigde uitkeringen

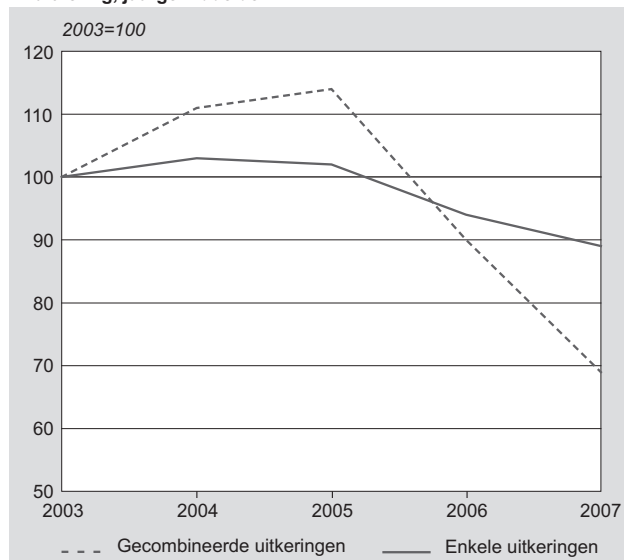
3. Samenloop van uitkeringen

Het overgrote deel van de 1,3 miljoen personen met een uitkering in het eerste halfjaar van 2007 ontving slechts één van de genoemde uitkeringen. Circa 33 duizend personen ontvingen meer dan een uitkering. Het ging bij samenloop van uitkeringen vooral om combinaties van een arbeidsongeschiktheidsuitkering met een van de andere uitkeringen. De meest voorkomende is die van een arbeidsongeschiktheidsuitkering met een werkloosheidsuitkering. Het ging om 59 van elke 100 combinaties. In 32 van de 100 gevallen ging het om een arbeidsongeschiktheidsuitkering samen met een bijstands- of IOAW/IOAZ-uitkering. Aan 8 op de 100 personen werd gelijktijdig een bijstands- en werkloosheidsuitkering verstrekt.

5. Gecombineerde uitkeringen, jaargemiddelden

6. Verloop van het aantal personen met een al of niet gecombineerde uitkering, jaargemiddelden

Ook het aantal personen met meer dan één uitkering vertoonde in de jaren 2003–2007 een dalende tendens. Ontvingen in 2003 gemiddelde 47 duizend personen een combinatie, in 2007 was dat gedaald naar gemiddeld 33 duizend.

Met name als gevolg van de wetwijzigingen bij de arbeidsongeschiktheidsregelingen en de bijstand daalden vanaf 2005 de combinaties van deze uitkeringen. Het aantal personen met zowel een arbeidsongeschiktheids- als een IOAW/IOAZ-uitkering daalde relatief zeer sterk, doordat ook bij de IOAW en IOAZ ingrijpende wetwijzigingen werden doorgevoerd. De daling van de combinatie van een arbeidsongeschiktheids- met een werkloosheidsuitkering vindt naast wetwijzigingen ook zijn oorzaak in de gunstige economische ontwikkelingen sedert 2005, die vooral van invloed waren op het beroep op WW.

De wetwijzigingen en de economische ontwikkelingen zijn van invloed op het verloop bij de afzonderlijke soorten uitkeringen. Deze factoren werken bij samenloop van uitkeringen sterker door. De ontwikkeling van het aantal personen met een combinatie van uitkeringen, was daardoor

sterker dan die van het aantal personen met een enkele uitkering. Ontvingen in het eerste halfjaar van 2007 verhoudingsgewijs nog 89 personen een enkele uitkering tegenover 100 in 2003, bij de combinaties van uitkeringen was het aantal personen in het eerste halfjaar van 2007 gedaald tot 69.

4. Situatie voor toekenning en na beëindiging van een uitkering

4.1 Toegekende uitkeringen

In de jaren 2003–2006 ontvingen gemiddeld ongeveer 90 van de 100 personen aan wie een bijstands- of werkloosheidsuitkering werd toegekend, geen uitkering in de maand voorafgaand aan de toekenning. Van elke 100 personen met een dergelijke uitkering waren er dus 10 voorheen afhankelijk van een andere uitkering. Bij de toegekende

Staat 1
Personen met een toegekende bijstands-, arbeidsongeschiktheids-, werkloosheidsuitkering

	2003	2004	2005	2006	2007 1e halfjaar	2003	2004	2005	2006	2007 1e halfjaar
	<i>x 1 000</i>					%				
Personen met een toegekende bijstandsuitkering	122	118	123	127	51	100	100	100	100	100
waarvan voor de toekenning:										
Geen uitkering	109	104	108	114	45	90	88	88	90	90
Andere uitkering	12	15	15	12	5	10	12	12	10	10
Personen met een toegekende arbeidsongeschiktheidsuitkering	112	114	64	66	24	100	100	100	100	100
waarvan voor de toekenning:										
Geen uitkering	108	108	59	60	22	96	95	93	92	90
Andere uitkering	5	6	5	6	2	4	5	7	8	10
Personen met een toegekende WW-uitkering	417	481	428	347	161	100	100	100	100	100
waarvan voor de toekenning:										
Geen uitkering	373	432	389	318	147	89	90	91	92	92
Andere uitkering	44	49	38	29	13	11	10	9	8	8

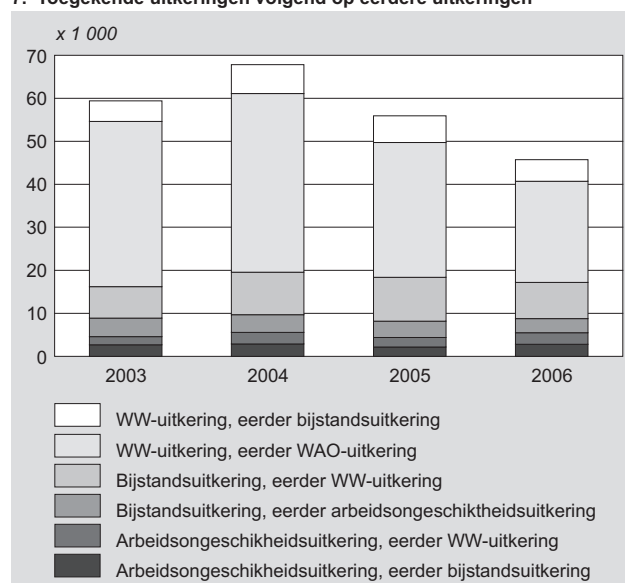
arbeidsongeschiktheidsuitkeringen ging het om gemiddeld 6 van de 100 personen. Hun aantal is vanaf 2005 wel toegenomen. In het eerste halfjaar van 2007 ontving 10 procent voorafgaand aan de toekenning van een arbeidsongeschiktheidsuitkering, een andere uitkering.

Van elke 100 personen aan wie in de jaren 2003–2006 een bijstandsuitkering werd toegekend, ontvingen hieraan voorafgaand dus gemiddeld 10 personen eerder een uitkering: 7 personen ontvingen een werkloosheidsuitkering en 3 een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Dit waren waarschijnlijk vooral personen die de maximale uitkeringsduur van de werkloosheidsuitkering hebben bereikt. Bij de personen die na de arbeidsongeschiktheidsuitkering terugvielen op een bijstandsuitkering is het aannemelijk dat het veelal personen betrof van wie deze uitkering werd beëindigd als gevolg van de aangescherpte regels en de daarmee samenhangende herkeuringen. Daardoor is in een aantal gevallen het arbeidsongeschiktheidspercentage verlaagd en het recht op een WAO-uitkering geheel of gedeeltelijk beëindigd. Voor zover deze personen geen resterend recht hadden op een werkloosheidsuitkering, konden zij aanspraak maken op een bijstandsuitkering. Om hier een gefundeerde uitspraak over te doen is nader onderzoek noodzakelijk.

Van elke 100 personen aan wie een werkloosheidsuitkering werd toegekend, hadden er 10 eerder vooral een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Gemiddeld 8 van deze 10 personen ontvingen voorafgaand aan de werkloosheidsuitkering een WAO-uitkering. Evenals bij de bijstand kan worden aangenomen dat het personen betreft van wie de arbeidsongeschiktheidsuitkering als gevolg van de aangescherpte eisen werd beëindigd. Zowel bij gedeeltelijk of volledig verlies van deze uitkering, kan men een beroep op een werkloosheidsuitkering doen.

In toenemende mate wordt aan personen die een bijstandsuitkering ontvingen, een arbeidsongeschiktheidsuitkering toegekend. Ging het in 2003 nog om 2 van elke 100 personen die voorafgaand aan de arbeidsongeschiktheidsuitkering bijstand ontvingen. In 2006 was dit aantal verdubbeld en in 2007 zelfs toegenomen tot 7 van elke 100.

7. Toegekende uitkeringen volgend op eerdere uitkeringen

4.2 Beëindigde uitkeringen

Van de personen van wie een uitkering werd beëindigd, maakte een klein deel aanspraak op een andere uitkering. Gemiddeld ging het om 9 van elke 100 personen met een beëindigde uitkering.

Personen met een beëindigde bijstandsuitkering ontvingen in de maand na beëindiging in gemiddeld 4 procent van de gevallen een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Arbeidsongeschikte personen van wie de uitkering werd beëindigd, waren in 5 van de 100 gevallen aangewezen op een andere uitkering. Het ging vooral om een werkloosheidsuitkering.

In vergelijking met de bijstand en de arbeidsongeschiktheidsregelingen maakten relatief veel personen met een beëindigde werkloosheidsuitkering aanspraak op een andere uitkering. In 8 van elke 100 beëindigingen ontvingen zij een arbeidsongeschiktheidsuitkering en in 3 van elke 100 gevallen een bijstandsuitkering.

Staat 2
Personen met een beëindigde bijstands-, arbeidsongeschiktheids-, werkloosheidsuitkering

	2003	2004	2005	2006	2007 1e halfjaar	2003	2004	2005	2006	2007 1e halfjaar
	x 1 000					%				
Personen met een beëindigde bijstandsuitkering	102	115	129	156	64	100	100	100	100	100
waarvan na beëindiging:										
Geen uitkering	96	109	123	147	60	94	94	95	94	94
Andere uitkering	6	7	7	9	4	6	6	5	6	6
Personen met een beëindigde arbeidsongeschiktheidsuitkering	134	122	122	121	44	100	100	100	100	100
waarvan na beëindiging:										
Geen uitkering	128	116	114	115	42	96	95	94	94	95
Andere uitkering	6	6	7	7	2	4	5	6	6	5
Personen met een beëindigde WW-uitkering	341	435	446	410	179	100	100	100	100	100
waarvan na beëindiging:										
Geen uitkering	297	383	397	366	162	87	88	89	89	90
Andere uitkering	44	53	49	44	17	13	12	11	11	10

Bij alle uitkeringssoorten gaat het overwegend om uitkeringen die voorafgaand aan de beëindiging tegelijk met de uitkering waarop men terugviel, werden verstrekt.

Technische toelichting

De gegevens zijn voor wat betreft de bijstand (WWB) en de daaraan gerelateerde uitkeringen IOAW en IOAZ, gebaseerd op de opgaven van de Nederlandse gemeenten. Voor wat betreft de arbeidsongeschiktheid (WAO, WAZ, Wajong) en werkloosheid (WW), gaat het om opgaven van de Uitvoeringsinstelling Werknemersverzekeringen (UWV). Per 1 januari 2006 is de WAO vervangen door de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). Over personen die een WIA-uitkering ontvangen zijn geen gegevens opgenomen.

Personen met een uitkering

In dit artikel worden gegevens gepubliceerd over personen met een bijstands-, arbeidsongeschiktheids- of werkloosheidsuitkering. Ontvangt iemand meer dan een uitkering, bijvoorbeeld een bijstands- en werkloosheidsuitkering, dan telt deze persoon eenmaal mee. In de deelpopulaties telt deze persoon voor beide uitkeringen wel mee. Bovendien is er in het kader van de uitkering een betaling verricht. Uitkeringen waarvoor, door wat voor omstandigheid ook, geen betaling wordt gedaan, blijven buiten beschouwing. De persoonsgegevens zijn op persoonsniveau gekoppeld met de bestanden van de Gemeentelijke basisadministratie (GBA). De hier gepubliceerde gegevens wijken af van de gebruikelijke publicaties over deze uitkeringen. Daarin komen namelijk gegevens over de aantallen uitkeringen voor.

Lopende, toegekende en beëindigde uitkeringen

Voor de zogeheten lopende uitkeringen geldt als peilmoment iedere laatste vrijdag van de maand, met uitzondering van december. In deze maand geldt de laatste vrijdag voor de kerst als peilmoment. Wie op dat moment een betaling ontving, wordt geteld als persoon met een uitkering.

Als toegekende uitkering wordt beschouwd de uitkering die op de laatste vrijdag van de verslagmaand in de bestanden voorkwam en niet op de laatste vrijdag van de voorgaande maand.

Een beëindigde uitkering kwam daarentegen wel voor op de laatste vrijdag van de voorgaande maand en niet meer op de laatste vrijdag van de verslagmaand.

Samenloop van uitkeringen

Het aantal personen met een lopende, toegekende of beëindigde uitkeringen wordt per deelpopulatie (WWB, AO, WW en IOAW en IOAZ) vastgesteld.

Een persoon kan meer dan een uitkering ontvangen. Wanneer dat binnen een deelpopulatie het geval is, dan wordt

deze persoon eenmaal geteld. Gaat het om samenloop tussen bijvoorbeeld een bijstands- en WW-uitkering dan telt deze persoon per deelpopulatie steeds als een persoon met een dergelijke uitkering. In de totale populatie wordt deze persoon echter als één persoon met, weliswaar, een combinatie van uitkeringen aangemerkt.

Bij overgang van de ene deelpopulatie naar de andere wordt een persoon per deelpopulatie respectievelijk aangemerkt als een persoon met een toegekende en beëindigde uitkering, maar in de totale populatie als een persoon met een lopende uitkering.

Begrippen

Personen met een uitkering

Personen die een bijstands-, arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids- of IOAW/IOAZ-uitkering of een combinatie van deze uitkeringen ontvangen.

Autochtonen

Personen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren.

Allochtonen

Personen van wie ten minste een ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (tweede generatie).

Westerse allochtonen

Tot deze categorie behoren allochtonen uit Europa, Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië en Japan.

Niet-westerse allochtonen

Tot deze categorie behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaaleconomische en culturele positie worden allochtonen uit deze twee landen tot de westerse allochtonen gerekend. Het gaat vooral om mensen die in voormalig Nederlands Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

Er is een toenemende behoefte aan samenhangende informatie over belangrijke ontwikkelingen in de samenleving. Deze samenhangende informatie kan voor een groot deel worden gehaald uit het SSB. De kern van het SSB bestaat uit een aantal onderling gekoppelde registers, waarin demografische en sociaaleconomische gegevens zijn op-

genomen. Door de registers onderling te koppelen, is een groot aantal gegevens over personen, banen en uitkeringen integraal beschikbaar. Omdat vrijwel alle registers in het SSB integraal zijn, kan meer en betrouwbaarder informatie worden samengesteld. Over het algemeen zijn de registers van goede kwaliteit. Toch is grondige analyse, de zogeheten micro-integratie, van de beschikbare gegevens nodig. Zo worden de verschillende bronnen met elkaar vergeleken waardoor fouten in de bronnen kunnen worden opgespoord en verbeterd.

Zie voor uitgebreide informatie:

<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/informatie/onderzoekers/ssb>

De voornaamste wetswijzigingen

Wet werk en bijstand (WWB)

Per 1 januari 2004 is de algemene bijstandswet vervangen door de Wet werk en bijstand (WWB). De herziening was bedoeld om het aantal bijstandsuitkeringen te verminderen door de toegang tot betaalde arbeid te vergroten.

Meer nog dan in de Abw is er voor de gemeenten een grotere, actieve rol weggelegd. Zowel in financieel opzicht als wat betreft de bevordering van de uitstroom hebben de gemeenten een grotere verantwoordelijkheid. In het kader van de re-integratie moeten de gemeenten hulp bieden bij het vinden van werk waardoor de mogelijkheden voor terugkeer op de arbeidsmarkt worden vergroot. Evenals bij de Abw geldt bij de WWB de eigen verantwoordelijkheid voor bijstandsontvangers. Wie kan werken, moet werken. In principe moet alle werk worden geaccepteerd ongeacht opleiding of werkervaring. De voorheen geldende term *passende arbeid* is daarmee vervangen door *algemeen geaccepteerde arbeid*. Voor alles geldt dat werk voor inkomen uit uitkering gaat. Men is dan ook verplicht om naar betaald werk te zoeken of om een re-integratietraject te volgen.

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)

Vanaf 1 januari 2006 is gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid geen grond meer om in aanmerking te komen voor een IOAW-uitkering. Personen die voor 1 januari 2006 een IOAW-uitkering ontvingen, hebben recht op een toeslag in het kader van de Toeslagenwet.

Per 1 oktober 2006 is de kortdurende werkloosheidsuitkering vervallen. Daarmee verviel de tweede grond voor recht op een IOAW-uitkering. Bovendien is er nog slechts recht op een IOAW-uitkering als de werkloosheid voor 1 oktober 2006 is aangevangen. Werkloze werknemers, die geen recht meer hebben op een WW-uitkering, kunnen in aanmerking komen voor een uitkering in het kader van de Wet inkomensvoorziening oudere werklozen (IOW).

Per 1 januari 2007 kan een groep voormalig arbeidsongeschikten aanspraak maken op IOAW. Het gaat om personen van 50 jaar en ouder van wie tijdens de duur van de loongerelateerde WGA-uitkering het arbeidsongeschiktheidspercentage daalt tot onder 35 procent en vervolgens geen recht meer hebben op een loonaanvulling- of vervolguitering.

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)

Vanaf 1 januari 2006 is gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid geen grond meer om in aanmerking te komen voor een IOAZ-uitkering. Personen die voor 1 januari 2006 een IOAZ-uitkering ontvingen, hebben recht op een toeslag in het kader van de Toeslagenwet. Personen die voor 1 januari 2006 een IOAZ-uitkering ontvingen, hebben recht op een toeslag in het kader van de Toeslagenwet.

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)

Met ingang van 1 januari 2004 is in de ziekwet vastgelegd dat werkgevers verplicht zijn het loon gedurende twee jaar door te betalen aan werknemers die na deze datum arbeidsongeschikt zijn geworden. Eerder was deze zogeheten wachttijd een jaar. De verlenging van de wachttijd heeft natuurlijk gevolgen voor de WAO. Het aantal toegekende uitkering zal afnemen.

Per 1 oktober 2004 zijn de regels waarmee de mate van arbeidsongeschiktheid wordt vastgesteld, verscherpt. Deze strengere regels gelden ook voor de toen geldende regelingen. Personen die toen jonger dan 50 jaar waren, worden dan ook voor herbeoordeling opgeroepen. Als de uitkering wordt beëindigd, dan zal werk gezocht moeten worden. Het UWV en CWI bieden daarbij ondersteuning. Eventueel zal een WW-uitkering moeten worden aangevraagd of een beroep worden gedaan op de Wet tijdelijke inkomensregeling inkomensgevolgen herbeoordeelde arbeidsongeschikten (TRI).

Per 1 januari 2006 is de WAO vervangen door de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). De WAO blijft gelden voor personen die voor 1 januari 2004 arbeidsongeschikt zijn geworden. Veel meer dan bij de WAO staat bij de nieuwe wet werk voorop. Slechts aan degenen die werkelijk niet meer aan de slag kunnen, wordt inkomensbescherming geboden. De WIA kent twee regelingen, namelijk de 'inkomensvoorziening voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten' en de regeling 'werkherleving gedeeltelijk arbeidsongeschikten'. Volledig ongeschikt is degene die niet meer dan 20 procent van het gewoonlijk verdiende loon kan verdienen en duurzaam ongeschikt is degene bij wie op de lange termijn slechts geringe kans is op herstel. Gaan deze twee criteria beide niet op, dan is men gedeeltelijk arbeidsongeschikt. Anders dan bij de WAO moet de gedeeltelijk arbeidsongeschikte in de 39 weken voorafgaand aan het recht op uitkering ten minste 26 weken hebben gewerkt of een WW-uitkering hebben ontvangen.

Werkgevers en werknemers worden met financiële prikkels geactiveerd er alles aan te doen om gedeeltelijk arbeidsgeschikten aan het werk te houden of te helpen.

Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ)

Per 1 augustus 2004 is deze wet vervallen. Zelfstandigen, beroepsbeoefenaren, directeuren-grotaandeelhouders en meewerkende echtgenoten zullen zich particulier tegen de gevolgen van arbeidsongeschiktheid moeten verzekeren. De WAZ blijft gelden voor personen die voor 1 augustus 2004 een uitkering ontvingen.

Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong)

Per 1 oktober 2004 zijn de regels waarmee de mate van arbeidsongeschiktheid wordt vastgesteld, verscherpt. Deze strengere regels gelden ook voor de toen geldende regelingen. Personen die toen jonger dan 50 jaar waren, worden dan ook voor herbeoordeling opgeroepen. Als de uitkering wordt beëindigd, dan zal werk gezocht moeten worden. Het UWV en CWI bieden daarbij ondersteuning. Eventueel zal een WW-uitkering moeten worden aangevraagd of een beroep worden gedaan op de tijdelijke inkomensregeling inkomensgevolgen herbeoordeelde arbeidsongeschikten (TRI).

Werkloosheidswet (WW)

Vanaf 2006 zijn veranderingen in het kader van 'werk voor inkomen' in de WW doorgevoerd. De voornaamste, recente wijzigingen betreffen het beperken van instroom in de WW en het bevorderen van terugkeer op de arbeidsmarkt door het verkorten van de duur van de WW-uitkering. De instroom wordt beperkt door het aanscherpen van de zogeheten wekeneis. In plaats van in

39 weken moet in 36 weken voorafgaand aan de werkloosheid gedurende ten minste 26 weken gewerkt zijn. Wanneer aan deze eis wordt voldaan, ontstaat recht op een uitkering van drie maanden. Eerder bedroeg deze periode zes maanden. Heeft men bovendien gedurende vier jaar in de afgelopen vijf jaar ten minste 52 dagen gewerkt, dan ontstaat recht op een uitkering die, afhankelijk van het arbeidsverleden, maximaal 38 maanden kan duren. Voor de aanpassing van de WW kon de maximale duur van de uitkering oplopen tot vijf jaar.

Het verkorten van de duur is vooral bedoeld om ook ouderen weer aan het werk te krijgen. Dat was overigens ook de doelstelling van het invoeren van de sollicitatieplicht voor personen van 57,5 jaar en ouder in 2004. De WW wordt niet slechts als een loondervingsuitkering gezien maar veeleer als een brug tussen twee banen.

Werknemers die op of na 1 oktober 2006 werkloos zijn geworden, 50 jaar of ouder zijn en meer dan drie maanden een WW-uitkering hebben ontvangen, komen in aanmerking voor een tijdelijke voorziening, namelijk de Wet inkomensvoorziening ouder werknemers (IOW).

Noten in de tekst

- ¹⁾ De in dit artikel gepresenteerde cijfers over uitkeringen zijn dan ook niet vergelijkbaar met die in het artikel 'Langdurig met een uitkering' elders in dit blad, waarin gebruik gemaakt is van cijfers uit het SSB. Een ander verschil is dat in het laatstgenoemde artikel voor de cijfers steeds als peildatum de laatste vrijdag van september wordt gehanteerd, terwijl het in het onderhavige artikel om (half)jaarsgemiddelden gaat.
- ²⁾ De kwartaalcijfers zijn vooralsnog beschikbaar op de themapagina 'Arbeid en sociale zekerheid' op www.cbs.nl, onder 'cijfers, maatwerk'. In de loop van 2008 zullen de cijfers regulier op StatLine beschikbaar komen

Tabel 1
Personen met een bijstands-, arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids- en IOAW/IOAZ-uitkering, jaargemiddelden

	2003	2004	2005	2006	2007
	<i>x 1 000</i>				
Totaal 1)	1 499	1 546	1 530	1 413	1 321
Geslacht					
Mannen	760	786	773	707	656
Vrouwen	736	757	755	703	663
Leeftijd					
15 tot 25 jaar	73	80	78	69	63
25 tot 35 jaar	215	222	205	168	143
35 tot 45 jaar	304	320	319	282	251
45 tot 55 jaar	373	381	383	361	337
55 tot 65 jaar	504	510	510	497	489
65 jaar en ouder	28	30	32	34	35
Herkomstgroepering					
Autochtoon	1 066	1 090	1 076	989	923
Westers allochtoon	152	157	155	142	132
Niet-westers allochtoon	278	296	297	279	263
w.o.					
Marokkanen	57	61	61	58	56
Turken	67	70	69	64	60
Surinamers	53	57	56	53	50
Antillianen en Arubanen	21	22	22	20	18
overige niet-westerse allochtonen	80	86	87	84	79
onbekend	3	3	3	2	2
Generatie					
Eerste generatie allochtoon	327	343	343	322	303
Tweede generatie allochtoon	103	109	109	100	92
Samenloop uitkeringen					
Alleen bijstand	393	404	403	388	367
Alleen arbeidsongeschiktheid	860	845	812	761	736
Alleen WW	171	221	242	208	174
Alleen IOAW of IOAZ	28	24	19	14	11
Bijstand en arbeidsongeschiktheid	13	13	13	11	9
Bijstand en WW	2	3	4	3	3
Arbidsongeschiktheid en WW	25	30	31	25	19
Arbidsongeschiktheid en IOAW of IOAZ	5	5	5	2	1
Overige combinaties	1	1	1	0	0

1) Inclusief onbekend. Ten gevolge van afronding en het ontbreken van de categorie 'onbekend' in de tabel, kan de som van de aantallen per onderverdeling afwijken van het totaal.

Tabel 2

Personen met een toegekende of beëindigde bijstands-, arbeidsongeschiktheids-, werkloosheids- en IOAW/IOAZ-uitkering, jaartotalen

	Toegekende uitkeringen					Beëindigde uitkeringen				
	2003	2004	2005	2006	2007 (1e halfjaar)	2003	2004	2005	2006	2007 (1e halfjaar)
	<i>x 1 000</i>									
Totaal 1)	590	643	557	495	215	528	613	639	635	265
Geslacht										
Mannen	328	345	296	253	111	292	332	342	328	140
Vrouwen	260	294	259	240	103	232	277	291	301	123
Leeftijd										
15 tot 25 jaar	88	95	85	64	26	61	77	77	60	23
25 tot 35 jaar	170	177	152	119	50	138	166	172	146	57
35 tot 45 jaar	150	163	148	135	59	123	147	163	172	71
45 tot 55 jaar	109	124	106	104	49	90	102	106	125	58
55 tot 65 jaar	67	77	61	66	30	106	111	109	119	52
65 jaar en ouder	4	3	4	6	2	6	6	6	8	2
Herkomstgroepering										
Autochtoon	397	442	374	324	141	366	424	435	423	177
Westers allochtoon	65	69	59	53	23	58	66	67	68	29
Niet-westers allochtoon	126	129	122	118	49	100	119	131	139	57
w.o.										
Marokkanen	22	24	23	23	9	17	21	25	27	10
Turken	29	30	28	28	11	24	28	31	34	13
Surinamers	23	25	23	20	9	19	23	25	25	10
Antillianen en Arubanen	12	12	11	9	4	10	12	12	12	5
overige niet-westerse allochtonen	40	38	37	37	16	30	35	38	42	18
onbekend	2	4	3	1	1	4	4	6	5	3
Generatie										
Eerste generatie allochtoon	138	139	129	125	53	113	131	140	151	62
Tweede generatie allochtoon	53	58	52	45	20	45	55	58	56	23
Samenloop uitkeringen										
Alleen bijstand	108	103	107	114	45	95	108	121	146	60
Alleen arbeidsongeschiktheid	105	106	58	60	21	126	113	112	113	41
Alleen WW	371	429	388	317	147	296	381	395	364	161
Alleen IOAW of IOAZ	3	2	2	3	1	8	8	7	9	2
Bijstand en arbeidsongeschiktheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bijstand en WW	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0
Arbidsongeschiktheid en WW	2	2	1	0	0	1	1	1	1	0
Arbidsongeschiktheid en IOAW of IOAZ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige combinaties	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1) Inclusief onbekend. Ten gevolge van afronding en het ontbreken van de categorie 'onbekend' in de tabel, kan de som van de aantallen per onderverdeling afwijken van het totaal.